

АВГУСТИН ВОЛОШИН (1874-1945)

ВОЛОШИН
Августин

У яскравій когорті визначних людей Закарпаття вагоме місце посідає Августин Волошин. З його іменем пов'язане піднесення рівня національної свідомості закарпатців, самоусвідомлення себе як складової частини великого українського народу. Як Духнович вважається великим будителем закарпатських українців у ХІХ ст., так А. Волошин - найвизначніша постать Срібної Землі ХХ ст.

Уродженець села Келечин, що на Міжгірщині, А. Волошин був високоосвіченою людиною свого часу. Він здобув не тільки вищу теологічну освіту, але й домогся значних успіхів у світській науці. У 1899 році, після закінчення Вищої педагогічної школи в Будапешті, він одержав диплом професора математики і фізики. Це дало йому право протягом тривалого часу викладати в Ужгородській вчительській семінарії, а згодом й очолювати цей престижний освітній заклад нашого краю. У 1939 р. А. Волошину присвоїли звання почесного доктора Українського Вільного Університету, а в 1944 р. обрали ректором.

Найбільша заслуга Августина Волошина полягала в тому, що він писав книги, шкільні підручники і робив це, як правило, на власні кошти. Сьогодні відомо, що він є автором 42 книг. Перу А. Волошина належать багато віршів, оповідань, повістей та п'єс.

Політикою А. Волошин почав займатися вже на початку ХХ ст. Він постійно видавав політичну газету, останній номер якої вийшов 16 березня 1939 року ("Наука", "Свобода", "Нова свобода"). Протягом всього міжвоєнного періоду А. Волошин очолював Християнсько-Народну партію, від якої обирався послом до чехословацького парламенту. 26 жовтня 1938 року він очолив автономний уряд Підкарпатської Русі - такою тоді була офіційна назва краю. Тріумф А. Волошина-політика припадає на березень 1939 року, коли Соїм Карпатської України обрав його Президентом самостійної держави. В країні панувало велике піднесення.

В той час, коли А. Волошин проголошував незалежність Карпатської України, січовики чинили відчайдушний опір угорським гонведам, які вторглися на терени краю. Він спочатку вважав, що Угорщина зробила інтервенцію без відома Німеччини, яка обіцяла свій протекторат, і намагався зв'язатися з нею. Та через деякий час зрозумів: Гітлер про це знав. В інтерв'ю кореспонденту агентства Рейтер Августин Волошин відверто сказав: "Німці нас ганебно обманули".

З 1939 р. по 1945 р. перебував у Празі, де виконував обов'язки ректора УВУ. З приходом сюди радянських військ, у травні 1945 року, А. Волошин був заарештований і вивезений в Москву. Там його помістили в одній з камер-одиночок Лефортовської в'язниці. "З кожним днем, - пригадував один з в'язнів, - Августин Іванович слабнув. Навіть сам вже не міг виходити на прогулянку. Ми брали його під руки і виводили гуляти. Одного разу він попросив його залишити. Коли ми повернулися з прогулянки, у камері його не застали". Після чергового допиту здоров'я А. Волошина різко погіршилося, і його перевезли в Бутирську тюрму. 19 липня 1945 року його не стало.

Так закінчилося життя видатного педагога, просвітителя, видавця, мецената, громадсько-політичного діяча, Президента Карпатської України, видатної постаті краю ХХ ст.

Указом Президента України в 2002 р. Августина Волошину посмертно присвоєно звання "Герой України".

*Микола Вегеш,
доктор історичних наук, професор*